

De Heraut

VAN DE

Gerreformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 29 October 1893. N°. 827.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de gesubscribeerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnements- en Advertentie-aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Alzonderszamen sommen aan het Bureau 10 Cent. Abonnements worden aangegonnen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentie: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verlangingen 10 Cent. per regel.

Van het Gebed.

ZONDAGSAFDEELING XLV.

IX.

Alle goede gave, en alle volmaakte gite is van boven, van den Vader der lichten afkomstig, hij welken goede verandering is, of schaduw van omkeering.

Jac. 1: 17.

We komen thans tot het *Onze Vader*. Op de vraag toch: „Wat heeft God ons bevolen van Hem te bidden?“, antwoordt de Heidelbergse, dat we te bidden hebben „om al die geestelijke en lichamelijke nooddrift, welke Christus begrepen heeft in het gebed, dat hij ons zelf geleerd heeft.“ Vooraf echter dient de generale betekenis van het Gebed geresumeerd te worden, ten einde wel de grondbetekenis te kennen, die aan het *Onze Vader* met alle gebed gemeen is. En dan behoort het wel geen betoog meer, dat het gebed een onmisbaar bestanddeel van alle hogere godsdienstige levensuiting is, maar dient wel eenigszins nader aangegeven, welke de plaats is, die het gebed in deze levensuiting inneemt. Hierbij nu springt het terstond in het oog, dat het gebed onbetwistbaar is met de vage vroomheidsideeën der Modernen. Wie niet in den levenden God gelooft, als in een God die ons roepen hoort en op ons roepen antwoorden kan, doch zich verliest in een dwepend gevoel voor zekere onbestemde Eeuwige Liefde, kan niet bidden. Hij moge zich al op de knieën werpen, en de gedachten in zich laten vernieuwen, een klank uiten en zelfs bedien stamelen, dit alles maakt zijn daad nog niet tot een gebed. Er is geen gebed dan in de zekere onderstelling dat er twee zijn, één die bidt en één tot wien wordt gebeden, en dat de zieleuiting van den bidder door middel van het gebed voor God komt. Het is dan ook geen anthropomorfisme, als de Heilige Schrift ons leert, dat God onze gebeden hoort. Ook het hooren moet wel waarlijk aan God toegeschreven, nu wel niet in den zin, alsof God, evenals wij, alleen door het orgaan van een oor kon hooren. Dat toch is de creatuurlijke vorm van hooren. Maar gelijk de Psalmist het uitdrukt, omdat Hij die het oor plantte, d. w. z. die het denkbeeld zelf van hooren uitdacht en verwerkelijkte, zelf niet sonder te hooren zijn kan. Als eerste generale grondbetekenis van het gebed verkrijgen we alzoo, dat in het gebed de rechtstreeksche ontmoeting van het creatuur met zijn Schepper plaats vindt.

Ge spreekt van een God, ge belijdt een God, ge gelooft in een God, alles wel, maar waar is Hij? Hoe kunt ge Hem naderen? Op wat wijze kan er tusschen u en Hem gemeenschap ontstaan? En op die drie vragen geeft nu het gebed het antwoord. Immers als ge bidt, bidt in echten waren zin, belijdt ge niet maar en gelooft ge niet slechts, maar voert ge dat geloof op tot zoo hoogten stand, dat ge tegen al het zichtbare in, toont uw God te kunnen vinden, uw God te kunnen ontmoeten, en met uw God gemeenschap te kunnen hebben. In dien zin nu is het gebed de realiteit van uw religie, en dat in veel hooger zin, dan de offerande uws zelfs die ge Gode in uw leven brengt. Dit schijnt wel soms anders, omdat veelal ons gebed zoo bijna niets van het echte bidden heeft, maar als er waarlijk door u gebeden wordt, zoodat ge in der waarheid voor den Troon der genade verschijnt, Hem den Heere uw God kent en vindt, om uw ziel tot Hem op te heffen, en in zijn heilige Tente gemeenschap met Hem te hebben, dan is er geen hooger acte van godsaligheid mogelijk, dan deze zielsontmoeting met uw God in uw gebed. Immers zulk een ontmoeting, als ze echt en zuiver zijn zal, eischt op dat eigen oogenblik de samenvatting van heel uw persoon en heel uw leven, om diep de ontzettende tegenstelling tusschen den almachtigen en heiligen God en uzelven als vergankelijk en zondig creatuur te gevoelen, en desniettemin deze ontzettende tegenstelling door de gemeenschap met den Middelaar en zijn zoenoffer, in zoo innige harmonie op te lossen, dat het „Abba, lieve Vader“ geen leugen op uw lippen zij.

Hierbij echter komt nu nog een tweede grondbetekenis van het Gebed in de

levensuiting der religie, voorzover het Gebed het noodzakelijk en natuurlijk complement is van het Gebed en het Geloof. De eerste gewaarwording in het leven van den godsdienst is die van Gods heiligen wil, als over ons gebiedende, ons een perk stellende, en over ons heerschende met heilige mogendheid. Eerst wie dit ontwaart, bespeurt metterdaad dat God in zijn leven mee gaat tellen, dat God de Heere als een machtige factor in zijn leven inkomt, en dat er een godsdienstig leven tusschen God en zijn ziel moet opkomen. Zonder meer komt ge intusschen niet verder. Wie toch zelf zondig in zijn hart, geen andere gewaarwording heeft, dan van de openbaring en ontdekkings van Gods heilige Wet, wordt teeneergeslagen en afgestooten, hij vlucht voor God en ontvlucht den Heiligen, en de religie, die juist op gemeenschap met den Eeuwige docht, wijkt veel meer van zijn hart. Daarom volgt dus op het Gebed het Geloof, en hierna treedt een geheel andere gewaarwording in zijn zielsbewustzijn. Waar het Gebed hem afstoof, trekt het Geloof als een magneet hem aan; want immers in dat Geloof wordt een weg van verzoening en terechtbrenging ontloket, waarop de liefde hem trekt en poogt te winnen en verarmt met haar heiligen gloed. De overweldigende macht van het Geloof is dan ook zoo sterk, dat het een tijdlang in Gods kind de eerste gewaarwording van het Gebed geheel kan terugdringen. Het godvruchtig leven is dan van het zedelijk leven geheel losgemaakt, en ge ziet al die dwepende eenzijdigheden opkomen van mannen en vrouwen die jubelen in hun geloofsalligheid en inmiddels Gods Wet en zijn Gebed licht achten. Dit verstaat de eigengerichte niet, maar wie de volheid van het Geloof indrook, ziet uitnemend wel in, hoe, na de afstooting van de Wet, de aantrekkingskracht van het Geloof zoo overweldigend en sterk kan zijn, dat men de Wet nu zelf afstoof, zelfs tegen de Wet zich aankant, en, bijna in antinomiaschen zin zich alleen in de weelde van het Geloof baadt.

Dit zou dan ook zoo blijven, indien er er geen werking van den Heiligen Geest ware. Maar als nu die werking van den Heiligen Geest doorgaat, komt er in het vroom gemoed een derde reeks van gewaarwordingen op, die de ziel naar het Gebed terugtrekken, maar nu bij den zachten lichtglaans van het Geloof. En, dan is die Wet geen vijand en geen schadelijker meer, maar de ziel merkt, hoe Gods geboden „haar tot zijn liefde trekken.“ Er komt dan zelfs heimwee in de ziel naar Gods wet op. On innerlijk bestaan geraakt in de stemming van Psalm 119. Ge gaat gevoelen, dat er in die Wet voor u een schat ligt; dat zoo die Wet maar in u kon doorwerken, ge veel rijker en gelukkiger zoudt zijn; en nu de schrik van die Wet door het Geloof gedempt is, rijst allengs het vermoeden op, of er niet van die Wet reeds in dit leven, o, zooveel meer in ons gerealiseerd kon worden, zoo we de heerlijke beloften van het Geloof maar op die Wet dorsten toe te passen. En zoo nu wordt uit de vereeniging, uit de zaamvoeging en uit de harmonie van *Gebed* en *Geloof* rechtstreeks het *Gebed* geboren. Wie in hooger zin geestelijk bidt, bidt om zijn geestelijke nooddrift, zoekt bij den Heere zijn God de vervulling der *Beloften*, die, op grond van zijn *Geloof*, hem in den rijkdom van Gods *Wet*, door een leven in heiligen zin kunnen doen ingaan. En als er zoo gebeden is, dan komt het heel ook. Waar zulke smeeking en verzuchting opging, daar ontwaakt de heilige zin voor een heiliger leven vanzelf. Met zulk een gebed bereikt al ons wenschen en begeeren, al ons pogen en streven, voor zooveel het op aarde kan, zijn hoogtepunt. De actie in de ziel ontving uit het *Gebed* zijn prikkel; werd uit het *Gebed* overgeleid in het *Geloof*; maar eerst in het *Gebed* vindt die actie haar volinding en komt ze tot rust. Immers eerst in het *Gebed* heeft ze haar God, ze grijpt dien God in den gelove aan; en op grond van dat *Geloof* vindt ze in het *Gebed* het ware middel, om het *Gebed* weer lief te hebben, en ook in dat *Gebed* haar God en de liefde van haar God terug te vinden. Ook onze Catechismus handelde derhalve volkomen juist door het *Gebed* aan het slot te laten komen. Hooger dan het *Gebed* kan de religie op aarde niet klimmen. Als de ziel waarlijk in zieleinsig smeekt met haar God verzoend en vereenigd is, is het hoogste verkregen, wat op aarde te bereiken valt.

Hiermee stemmen de feiten dan ook

overeen. Raadpleegt ge toch de valseche religieën die, na den val, alerwegen onder de volken ontstaan zijn, en vindt ge natuurlijk ook onder deze valseche religieën verscaal in graad van vervalsching. Er zijn er die tot onherkenbaar wordens toe het eenig ware beginsel der religie verduisteren; maar er zijn er ook bij wie dat beginsel nog door blijft schemeren; en enkelen zelfs zijn er, bij wie nog een vrij sterke heugenis van het juiste beginsel overbleef. En vraagt ge nu, hoe het bij alle deze valseche religieën met het *Gebed* staat, dan vindt ge dat het *Gebed* ook onder de aanhangers dezer valseche godsdiensten te hooger betekenis erlangde, naarmate hun religie nog vergelijkenderwijs hoog stond, en daarentegen daalde in betekenis, naar gelang de polslag van het godsdienstig leven flauwer bij hen sloeg. Ook onder de Christenheid bespeurt ge, hoe de betekenis van het *Gebed* met de zuiverheid der religie in haar verschillende afdeelingen op en neer gaat. Bij de Arminianen en Unitariërs was van de inligheid van het gebedaleven van meet af niet veel te bespeuren. Het gebed werd onder hen wel geëerd; er waren er ook onder hen die vurig bidden konden; maar toch de gesalfigheid en de inligheid was zeer klein van afmeting, en veel meer dan op *Gebed* werd in die kringen op zedelijke plichtsbetrachting nadruk gelegd. In de Roomsche kerk wordt ongetwijfeld veel meer dan bij ons gebeden, maar wie wel wikt en weegt, hoe het bidden hier vaak bestaat in het tien en meer malen achter elkaar opzeggen van niets dan formuliergebeden, en daarbij in rekening brengt, hoeveel afleiding voor de gewone Roomsche leeken in de aanroeping van Maria en de heiligen is gegeven om de gebedsaandacht van den eenigen waren God af te trekken, kan moeilijk ontkennen, dat het gebed hier bij den gewonen leek alles behalve in zijn *aanhef* staat. Veel eer schijnt voor de groote massa het *Gebed* zelf een soort *gebed* te zijn geworden. Zoo en zooveel moet afgeden, en mits de af te bidden taak maar volheid zij, acht de bidder dat hem niets te doen overblijft, ook al was er van gemeenschap der ziel met den levenden God nog niet de flauwste schaduw in zijn gewaarwordingen te ontdekken. Natuurlijk doen we hiermee niets te kort aan het waarlijk vroom gebed van vele mystiek gestemde zielen, maar wie vooral in het zuiden van Europa de gewone praktische gadesloeg, mag tot geen gunstiger oordeel komen. Het heeft van een bidden gelijk Jezus het zijn discipelen leerde, eenvoudig niets meer. En gelijke opvoeding kon nu ten slotte ook maken, zoo ge in onze eigen kringen de meer uitwendig geloovigen met de dieper ingeleide kinderen Gods vergelijkt. Zeker allen bidden, maar terwijl het bij de eersten maar al te dikwijls de vraag is: „Moet nu weer gebeden? Kan ik niet welstaanshalve aan het gebed ontsnemen?“ is het bij de anderen juist omgekeerd, een lust en liefde om in het gebed in te gaan, en soms al te lang in het gebed te verkeeren. Bij de eersten is het gebed meest dor, algen eten, onbedield, bij de anderen warm, sappig en vol innige mystiek. De echte bidder leeft er op, om te voorkomen dat hij niets doe waardoor zijn gebed zou kunnen verblind worden; en daarom acht de dorre bidder wel, dat zijn plucht af is; als hij het gebed maar achter den rug heeft, maar de mystieke bidder zal, ook na met anderen te hebben gebeden, nog eens stil even de knieën buigen, om nogmaals het zielgenot te smaken van te bidden tot zijn Vader die in de hemelen is. O, om het kort te zeggen, het *Gebed* is hem op aarde reeds, wat eigenlijk eerst in het leven der hemelen thuis hoort, t. w. een verschijnen voor Gods aangezicht, een zich vermaken in zijn Beeld, een verkeeren in gemeenschap met den Eeuwigen. Overmits wie nog half naar de wereld gekleed is, zich minder getrokken voelt naar de dingen die in de hemelen zijn, heeft het gebed voor al deruelen ook slechts een *hulpe* bekoring. Maar voor hen, die op aarde uitwonen van hun Heiland en hun burgerschap in de hemelen bezitten, is het ingaan in Gods verborgen omgang een nooddrift hunner siele, een tweede geestelijke natuur geworden; en vandaar de passie waarmee ze zich in het gebed plegen te verdiepen.

Keeren we nu tot het speciale gebed, d. i. tot het *Onze Vader* terug, dan sluit het geheel op het gezegde, dat het gebed ook in het leven van den Middelaar zulk een breede plaats innam; dat we gedurig lezen, hoe Jezus zich in de eenzaamheid terugtrok; ja, dat hij niet zelden hoog op een berg klom, om soms uren-

lang in het gebed door te brengen. Zij die, met een beroep op het *Onze Vader*, een bijzondere voorleide voor een *seer* kort gebed hebben, mogen het zich daarom geregeen laten, dat het *Onze Vader* niet buiten Jezus' heiligen persoon mag worden gezien, maar genomen moet als het gebed op onze lippen gelegd door hem die vaak langer achtereen had, dan ooit een onzer dit gedaan heeft. Ook Johannes de Dooper schijnt aan zijn jongeren een gebedformulier gegeven te hebben, dat ons niet bewaard is, en dit feit schijnt aan Jezus' discipelen aanleiding te hebben gegeven, om den Heere te vragen: „Heere, leer gij ook ons hoe wij bidden zullen.“ We lezen toch in Luk. 11: 2: „En het geschiedde toen hij in een zekere plaats was biddende, als hij ophield, dat een van zijn discipelen tot hem zeide: Heere, leer ons bidden, gelijk ook Johannes zijn discipelen geleerd heeft;“ en dan volgt de hoofdinhoud van het *Onze Vader*, maar niet in zijn voltooiden vorm, kennelijk met zekere andere bewoording, en sonder de lofverhefing aan het slot. Staat ge nu de Bergrede op, gelijk we die in Matth. 5, 6 en 7 vinden, dan merkt ge daar van deze aanleiding niets. Ge leest niet, dat Jezus biddende was, en ophield met bidden, noch ook iets van de vraag van een van Jezus' discipelen; en het *Onze Vader* dat hier door Jezus, eigener beweging, in zijn rede wordt ingevlochten, heeft dien meer voltooiden vorm, waarin het ook door zijn kerk steeds gebeden is. Hieraan hebben zich nu enkelen gestooten. Allerlei pogingen zijn aangewend om uit deze twee verhalen er één te maken, en deze scherp in het oog springende verschillen te verklaren. Immers, zoo zei men, het strijd met heel onze opvatting van Jezus' hoogheilige persoonlijkheid, dat hij zulk een gebed *tweemalen* zou herhaald hebben. Wij, die niet zekere eigen opvatting van Jezus in de Schrift wenschen in te dragen, maar uit de Schrift leeren willen wie en hoe Jezus was, houden ons daarom aan het eenvoudig bericht, dat Jezus wel waarlijk meer dan eens dit gebed, en wel in eenigszins ongelijke vorm, voor heeft gebeden. Zeits zouden we wel vragen willen, welke een voorstelling men zich toch van het gebeden der discipelen maakt, als men zich inbeeldt, dat zij, na zulk een gebed *eens* gehoord te hebben, het terstond woordelijk van buiten zouden hebben gekend. Neem er maar de proef van met Mahomedanen en Heidenen, die nog nooit van het *Onze Vader* hoorden; zeg het hun eenmaal voor; en zie dan, wat er van zit ten bleef. Zoo iets ook maar te onderstellen is geheel onmenschenkundig. En één van tweeën staat dan ook vast: Jezus moet óf dit gebed op schrift hebben gebracht, en het zoo op schrift aan zijn jongeren hebben gegeven, óf zoo hij dit niet deed, moet Jezus het niet slechts eens, maar *meermalen* voor zijn jongeren hebben herhaald. Voor ons ligt er dan ook niets tegenstrijdigs in de gedachte, dat de Heere dit gebed aan zijn jongeren eerst op hun verzoek heeft voorgesteld; het daarna meermalen voor hen herhaald heeft; en het ten slotte in zijn voltooiden vorm opnam in de Bergrede. Of wel, acat men de Bergrede vroeger te moeten stellen, dan is er niets tegen, dat Jezus het volmaakte Gebed eerst in zijn Bergrede inhoest, en dat wel zonder dat de nog weinig geolende discipelen aanstonds be-roepen, wat schat hiermede aan hun geestelijk leven geboden was; zoo dat ze later nog vragden om wat ze reeds hadden, en dat Jezus toen, in antwoord op hun vraag, hen aan het gebed uit de Bergrede herinnerd heeft. Doch hoe dit ook zij, vast staat het zeer belangrijke feit, dat Jezus voltrekt niet te geestelijk was, noch ook zijn discipelen als te geestelijk beschouwde, om een centraal gebed in een formulier vast te leggen, en als zoodanig aan hen en aan zijn kerk het *Onze Vader* te geven.

In dit formuliergebed nu zegt de Catechismus, dat de Christus ons een opvoering gaf van al de geestelijke en lichamelijke *nooddrift*, die hij wil dat we van God sulen vragen, en waarvoor we de vervulling van God hebben af te smeeken. Dit *nooddrift* eischt hier nadere toelichting. Immers nemen we het woord *nooddrift* hier in den gewonen zin, als uitdrukking van hetgeen *ons ontbreekt*, of als datgene waaraan we voor ons zelve behoefte gevoelen, dan klopt het niet te zeggen, dat Jezus ons in het *Onze Vader* voornamelijk en zelfs alleen

om de vervulling van die *nooddrift* leert bidden. Vormde toch die *nooddrift* in hoofzaak, ja, schier alleen, den inhoud van het *Onze Vader*, dan zou het anders moeten geformuleerd zijn dan nu, en zou het de drie eerste bedien of ganschelijk niet, of hoogstens aan het slot, als in het voorbijgaan, en als een toevoegsel, kunnen bevatten. Reeds de eerste bede: „Uw naam worde geheiligd“, is geen bede om vervulling van eigen nooddrift. Want het is wel zoo, dat de ziel van het kind van God in haar hoogste levensuiting ook dorsten kan naar de heiliging van Gods Naam; maar toch klinkt het gewrongen, om dit te begrijpen onder onze geestelijke *nooddrift*. Het woord „nooddrift“ is er de uitdrukking niet voor, en doet aan het hooge karakter van de drie eerste bedien metterdaad te kort. Die drie eerste bedien toch hebben dit eigenaardige, dat ze niet iets voor ons zelve, maar iets voor God afbieden. „Uw Naam worde geheiligd, uw Koninkrijk kome, uw wil geschiede.“ Het is hier de liefde van het kind voor zijn God, die zich zelve vergeet, met zijn eigen nood eerst straks en later komt aandragen, maar eerst vragen wil, wat noodig is, opdat zijn God hebbe wat Hem toekomt. Kanstige verklaring baat hier dan ook niet, en er moet eenvoudig beleden, dat deze resümie van het *Onze Vader*, gelijk de Catechismus die bedoelt, minder gelukkig uitviel, en meer dienst doet om den overgang te vormen van Vraag 117 op het *Onze Vader*. In Vraag 117 was gesproken van al datgene waarom God ons te bidden bevolen heeft, in verband met onzen nood en onze ellendigheid, en nu is het met terugslag hierop, dat in Vraag 118 gezegd wordt, dat we de aanwijzing hiervoor vinden in het *Onze Vader*.

Het *Onze Vader* zelf is dan ook in dieper zin „Gerreformeed“ dan wat de Catechismus er hier af's resümie van geeft. Dit zij niet als aanklacht tegen den Catechismus gezegd, want in de uitlegging der zeven bedien toont de Heidelbergse veel te goed te weten, wat het gebed in echt „Gerreformeed“ zin is. Alleen maar, zijn aanloop liet te wenschen over, en doet aan de hoogste opvatting van het Gebed eenigszins te kort. Zoo ergens toch, dan is het van alle gebed eerste eisch, dat de eere Gods in onze schatting het zwaarste wege, zwaarder zelfs dan onze bangste nood. We hebben niet een God, die er is, om ons te hulpe te komen in onzen nood, en dien we dus alleen voor zooverre zouden hebben aan te roepen, als de nood ons daartoe perst; maar geheel omgekeerd bestaan wij *om Gods wille*. Hij is en blijft het één en eenige Middenpunt. Hij de Zon, en wij de planeten, die om Hem als het middenpunt in der loop onzes levens ons te wentelen hebben. Dat er bij dien God ook voorrekening voor onze nooddrift is, is wel waar, maar komt toch eerst in de tweede plaats aan de orde. Hij komt eerst; Hij moet voorop gaan ook in onze biddende gedachten; en Hem de tol van onze aanbidding en dankzegging op te dragen moet in alle gebed voorop staan. Dat we nu veelal in ons Gebed geestelijk te laag blijven hangen, om hiertoe werkelijk te komen, geven we wel toe, maar verandert aan de zaak niets. Het ideaal maar daarom nooit prijsgegeven, en alleen aan dat ideaal mag voor alle gebed de regel worden ontleend. Juist daarin toont dan ook het *Onze Vader* zijn hooge volkomenheid als het alervolmaakte gebed, dat dit ideaal ten volle grijpt en volkomenlijk aan den regel door die ideale opvatting gesteld, beantwoordt. En alleen in dien zin zeiden we dan ook dat het *Onze Vader* in den hoogsten zin des woords „Gerreformeed“ is. Immers zoo aan onze Gerreformeerde vaders één genade van Godswege geschonken is, dan bestond die genade wel hierin, dat ze in elk stuk van hun belijdenis dit hoogste stuk tot zijn recht deden komen, dat het ons in de zake der religie allereerst om de eere van Gods majesteit, en eerst daarna om de nooddrift des menschen te doen moet zijn. Uit dien hoofde voldoet dan ook dit woord *nooddrift* ons hier niet. Want zeer zeker, óók die nooddrift komt in het *Onze Vader*, naar ziel en lichaam, tot haar recht, maar er gaat aan de bede voor die nooddrift iets heel anders vooraf, en het is juist aan die andere en voorafgaande, dat het *Onze Vader* voor ons bezet zijn hooge en alles overtreffende bekoring ontleent.

KUYPER.

*) De kritische vraag, welke de juiste tekst in Matth. 6: 13 zij, kan hier niet besproken.